

# גוט שבת Gut Sábész

1. évfolyam 18. szám • ב"ה

## Miskolc

Kiadja: Chabad-Lubavics Zsidó Nevelési és Oktatási Egyesület

Gyertyagyújtás Miskolcon: 20:23 • י"ח סיון תשע"ט • 2019. 6. 21. • פרשת בהעלותך • Szombat kiemenetele: 21:45

### Hetiszakasz röviden

#### Az első szánhedrin

Szakaszunk – *Böháálotchá* (4Mózes 8:1–12:16.) – a Szentélybeli Menóra napi meggyújtásával kezdődik, majd a levíták felavatásával folytatódik. A sivatagi vándorlás módozatai következnek; mikor utaztak, mikor táboroztak

le és milyen jelek alapján (kürtszó), a vonulás formációja, a négy zászlóalj és a törzsek zászlai. A szakasz második felében a zúgolódók és a húst követelők zendülése a téma, majd jön a fűr nagy tömegekben, és a nép annyit

eszik belőle, hogy az orrán jön ki. Hetven ember lesz kiválasztva mint a Mózes mellett működő tanácsadó testületbe (az első Synhedrin); az utolsó fejezetben Áron és Mirjam kibeszélik Mózes, és Mirjam példás büntetést kap.

### A rabbi a hetiszakaszról

#### Beháálotchá

Az e heti parasha elején a Tóra röviden arról ír nekünk, hogyan kellett Áronnak, az első főpapnak (Kohén Gádol) minden nap meggyújtania a menórát a pusztai szentélyben (Miskánban).

I-ten szólt Mózeshez, mondván: Beszélj Áronhoz, és mondd neki, amikor meggyújtod a menórát, a hét mécsesnek a menóra „arca” felé (a lámpás előrésze felé) kell világitania.

És Áron úgy tett, meggyújtotta a menóra hét mécsesét úgy, hogy azok a menóra „arca felé” világitottak, ahogy I-ten parancsolta Mózesnek.

A strófák ebben a részben jól észrevehetően érdekesen vannak megfogalmazva, több ismétlést is tartalmaznak, melyből sok magyarázat született.

A megfogalmazás, amire mai magyarázatunkban fókuszálunk, az a következő: „És Áron úgy tett [...] ahogy I-ten parancsolta”.

Az érdekesség ebben az, hogy a Tóra számtalan helyen írja, hogy I-ten megparan-

csolt valamit valakinek, mégis csak nagyon ritkán említi, hogy „úgy tett, ahogy I-ten megparancsolta”.

Legtöbbünknek magától értetődő, hogy ha I-ten megparancsolta Áronnak, hogy egy bizonyos módon gyújtsa meg a menóra lángjait, akkor Áron nyilván úgy tett, ahogy I-ten parancsolta.

Rashi magyarázatában ez Áront dicséri, magasztalja, hogy nem változtatott semmit.

A legegyszerűbb értelemben Rashi azt mondja, hogy Áron semmit sem változtatott azon a módon, ahogy neki az Ő-való a menóra meggyújtását megparancsolta.

Ez azonban szintén magától értetődőnek tűnik, de vajon miért magasztaló az, ha valaki követ egy I-tentől közvetlenül érkező parancsot?

Sok különböző magyarázat olvasható ezzel kapcsolatban.

Beis Naftali is ad nekünk néhány választ erre; nézzük hát az egyiket!

A hászidok gyakran foglalkoznak azzal az elképzeléssel, hogy I-ten ellenőrzi és felügyeli művét, az általa teremtett világot.

Általánosságban két különböző módja van ennek a felügyeletnek, ahogyan azt Shlomo Hamelech leírja a Shir Hashirim-ben.

Azt mondja, I-ten „felügyel az ablakokon keresztül” és „figyel a réseken, hasadékokon át” – ezzel a két kifejezéssel írja le azt a két különböző módot, ahogyan I-ten irányítja a dolgokat.

Az egyik mód, amit mi a természet rendjének hívunk, amely magában foglalhatja a tudományt, vagy az asztrológiát, stb...

Ilyenkor mi (a teremtett világ) nem érzékeljük I-ten „kezét”, befolyását a körülöttnk történő dolgokban.

A másik módon azonban, amikor I-ten csodákon keresztül irányít dolgokat, egyértelműen érzékeljük befolyását. Ilyenkor nemcsak szemtanúi vagyunk a csodának, hanem érezzük is I-ten jelenlétét azokban a pillanatokban. Amikor I-ten “a hasadéko-

### Gut Sábész Miskolc – megjelenik hetente

Kiadja a Chabad-Lubavics  
– Zsidó Nevelési és Oktatási Egyesület /  
Published weekly by Chabad-Lubavitch  
– The Jewish Heritage Center of Hungary  
Barhesz – Miskolc

Telefon: +36-70-374-9437  
facebook.com/barhesz /  
rabbifuchs@gmail.com



Felölös kiadó: **Fuchs Jehoshua rabbi**  
Fordító: **Varga Nóra**  
Nyomdai előkészítés: **Juhász Valéria**

A kiadvány szent szövegek részleteit és magyarázatait tartalmazza. Kérjük, ne dobja el!



kon keresztül figyel”, azt jelenti, hogy ő lát minket, de mi nem érzékeljük jelenlétét, míg amikor „az ablakokon keresztül figyel”, lát minket, és mi is láthatjuk őt.

Fontos tehát mindig emlékeznünk arra, hogy I-ten mindig jelen van, velünk van akkor is, amikor nem érzékeljük jelenlétét.

Az egyik módja annak, hogy felismerjük mindezt, az az, hogy elgondolkodunk a teremtés és a változtatás közötti különbségen.

Amikor mi „teremtünk”, „alkotunk” valamit, mondjuk egy képzőművészeti alkotást, akkor mi igazából nem „teremtünk”, „alkotunk” valamit, nem a semmiből hozunk létre valamit, sokkal inkább egy már eleve létező dolgot formálunk át, változtatunk valamin.

Ha „alkotok” fából egy kis játékautót a kisfiamnak, a már eleve létező fát használom, már egy létező dolgon változtatok, azt alakítom, formálom kisautóvá.

Amikor I-ten teremtett, alkotott, azt a semmiből vitte véghez.

A különbség „valamit a semmiből” vagy „valamit valamiből” között.

Ebből közvetlenül az következik, hogy amikor mi egy már létező dolgon változtatunk valamit, mint például egy darab fából kisautót formálunk, akkor miután befejeztük, már nincs ránk szükség többet, már nem kell azt tovább felügyelnünk, odaadhatjuk kisfiunknak és játszhat vele, a kisautó már nem igényel tovább minket.

Míg I-ten alkotása, a teremtés műve, amit a semmiből hozott létre, azt jelenti, hogy művének létezését a létezés minden egyes pillanatában meg kell újítania, alkotását minden pillanatban újra létre kell hoznia, hiszen a semmiből lett teremtve.

Más szóval I-ten nem teremtett, hanem folyamatosan teremt, minden pillanatban.

Ha jobban elgondolkodunk ezeken a dolgokon, és meglátjuk a teremtőt a teremtésben, és megértjük, hogy I-ten ott van a „dolgok természetes rendjében” is, akkor felülemelkedhetünk a „természet rendjén”.

Megváltoztathatjuk azt a módot, ahogyan I-ten felügyel minket a „figyel a hasadékokon keresztül”-ről a „figyel minket az ablakon át”-ra.

A menóra egyik üzenete pont az, hogy keresnünk kell I-tenet a teremtett világban.

A lángok a lelkünket szimbolizálják.

Ahogy a strófa írja, „I-ten mécsesei az emberek lelkei”, és a parashában az áll, hogy Áronnak úgy kell meggyújtania őket, hogy azok az lámpás „arca” felé forduljanak, ami azt jelképezi, hogy I-ten arca felé kell fordulnunk és látni őt az „ablakon keresztül”.

Ez az, amire Rashi utalt magyarázatában, hogy Áron nem változtatott, vagyis épp úgy, ahogy Áron meggyújtotta a menóra hét mécsesét a megfelelő irányba állítva azokat, úgy tanította a zsidó népet is arra, hogy I-ten felé forduljanak, I-tennel egy kétoldalú, „szemtől szembe” kapcsolatot létrehozva.

Gut Sábész!

Beis Naftali (mádi rabbi)



ב"ה



# mádi zsidó napok 2019



Támogató:



BETHLEN GÁBOR  
Alapkezelő Zrt.

Június  
28-30.

információ, jelentkezés:  
[info@obudaizsinagoga.hu](mailto:info@obudaizsinagoga.hu)



EMIH  
EGYESÜLT MAGYARORSZÁGI  
IZRAELITA HITKÖZSÉG



## Kóser konyha

### Karfiolsaláta

*Párve, tojás-és gluténmentes*

*1 nagy fej karfiol*

*2 ek. cukor*

*4 ek. ecet*

*néhány evőkanál víz*

*¼ vöröshagyma, apró*

*kockákra vágva*

*2 ek. növényi olaj*

*(elhagyható)*

*¼ pohárnyi, apróra vágott*

*petrezselyem*

*ízlés szerint só, bors*



A karfiolt rózsákra szedjük, nagy tál vízbe áztatjuk, majd félórányi áztatás után alaposan, a rózsákat egyenként szétnyitva, erős fénynél átvizsgáljuk. Apró, zöldes vagy fehéres hernyók, pizokra hasonlító, 1-2 mm-es fekete bogarak vagy nagyobb hernyók, bábok is rejtőzhetnek a rózsák között – ezeket gondosan le kell szedni a karfiolról, mivel azokat nem fogyaszthatjuk el. Ugyanígy járunk el a petrezselyemmel is, azt is vízbe áztatjuk, folyó víz alatt alaposan leöblítjük, majd átvizsgáljuk, hogy biztosan bogármentes legyen.

Az átnézett karfiolt kevés vízben 15 perc alatt kissé megpároljuk, majd leszűrjük. A karfiolt az összes hozzávalóval együtt tálba tesszük, alaposan összekeverjük. Lehűtve kínáljuk.

## A mádi zsidó napok elé

Mádra a 17. század elején érkeztek az első zsidó családok Galíciából, akik a helyi nemesek, arisztokraták birtokain telepedhettek le. A szőlőbérlo és borkereskedő családok a 2. világháborúig meghatározó szerepet töltek be a Lengyelország, majd később az Oroszország és Európa felé irányuló borkereskedelemben. Mádron a volt rabbiházat és rabbiképzőt – ma a Csodarabbik útja zárandokút kiindulópontja –, a zsinagógát, a zsidó temetőt és egy faluséta keretében a főutcán található egykori zsidóházakat érdemes megtekinteni.

Az egykori rabbiház és rabbiképző barokk épületéhez több híres rabbi köthető: Amram Blum, Feivel Horovitz, Schwartz Ábrahám, majd fia, Naftali, Winkler Mordeháj. Az országos elismertséggel rendelkező jesivát távoli vidékekről is felkeresték a hallgatók, a 20. század elején a jesiva bóherek száma meghaladta a százat és hallgatói közül sokan kaptak meghívást nagy múltú hitközségek rabbiszékébe. A hosszú évtizedeken keresztül elhagyatott épület 2015-ben, felújítását követő-

en új funkciót kapott, és a Tokaj-hegyaljai zsidó emlékhelyek központja lett. Az épületben múzeum, interaktív kiállítóter, kulturális centrum, kutatószoba, szálláshely és információs központ működik.

A mádi zsidóság nagyszerű zsinagógája a 18. század végén épült copfstílusban. Belső térkialakítása lengyelországi hagyományokat követ. Ritkaság, hogy megtalálható az eredeti, falba épített persely és a kézmosó medence is. A nők külön bejáraton közelíthették meg a számukra fenntartott karzatot. A központi teret a négy hatalmas oszlopon fekvő kilenc boltszakasz fedi, itt van a függönyös tóraszekrény és tóraolvasó asztal is.

A templomban a falakat bibliai szövegű kartusok díszítik, valamint egy márványtábla, ami a II. világháború idején elhurcolt 336 mádi zsidó emlékét őrzi. Az imaterem előterében kis helytörténeti kiállítást találunk. Az egész világon mindössze néhány zsinagóga maradt meg ebből a korból, és közöttük a mádi talán a legszebb. Szerepel a „Világ legszebb 100 zsinagógája” című,

Amerikában megjelentetett könyvben is. A műemléki helyreállításában tetten érhető kiváló szakértelmet és munkát Európa Nostra Díjjal ismerték el.

A falu északi határában található sírkert a Hegyalja legnagyobb zsidótemetője. A kőkerítéssel körbevett, gondozott temetőben 2-300 éves sírkövek is fellelhetők. Itt található a hitközség neves rabbijainak sírjai: az 1824-ben Mádron született Schwartz Ábrahámnak és Winkler Mordehájnak, aki 1932-ben hunyt el.

Valószínűleg ott nyugszik az a zsidó kereskedő is, aki az „ott vagyok, ahol a mádi zsidó” mondás ihletője lett. Történt ugyanis, hogy ez a bizonyos borkereskedő felpakolta a szekérre a hordókat, felült a bakra, elindult úti célja felé, ám közben elnyomta a buzgóság. Az irányítás nélkül maradt okos lovak pedig rutinosan hazatértek: hazavitték a bort is, a gazdát is. Így a mádi zsidó megjárta az utat, de annyit végzett, mintha el se indult volna – ezért a dolgavégezetlen megterő, sehová nem jutó emberre használjuk ezt a mondást.

